

GLAGOLJICA – TISUĆLJETNO HRVATSKO PISMO

Izradila: Maja Krišto, prof.

Nastavna godina: 2021./2022.

15. Tjedan cjeloživotnog
učenja

GLAGOLJICA

- Glagoljica je vrsta alfabetskog pisma koje je kreirano sredinom 9. stoljeća s ciljem jednostavnijeg zapisivanja slavenskih jezika za potrebe širenja kršćanstva među slavenskim narodima.
- Pismo je kreirano za glasovni sustav govora okolice Soluna (* Solun je na fotografiji- grad u Grčkoj) na temelju kojeg je razvijen prvi slavenski književni jezik.
- CRKVENOSLAVENSKI KNJIŽEVNI JEZIK (STSL)
- (staro crkvenoslavenski jezik)

GLAGOLJICA

- Postoje razne teorije o postanku glagoljice kojima su se bavili ugledni svjetski i hrvatski povjesničari, paleografi, jezikoslovci
- Egzogene teorije dokazuju da je glagoljica "nastala iz" nekoga drugoga već postojećega pisma.
- Endogene teorije dokazuju da je glagoljica pismo kreirano neovisno od nekoga prije postojećega pisma.
- Godine [1939.](#) [Dietrich Gerhardt](#) ustvrdio je, da glagoljica počinje [križem](#).

Glagoljica- Zadnji glagoljicom-pisani podatak matice umrlih iz [Omišlja](#) godine 1817. od ruke plovana Nikole.

Matka

Došlo je matični zapisnik o. Matice otvorene 1817. godine u
matice plovana Omišlja u. Matice otvorene 1817. godine u
Matice otvorene 1817. godine u. Matice otvorene 1817. godine u
u. Matice otvorene 1817. godine u. Matice otvorene 1817. godine u

Matka: Anno 1817 die vero 9ma septembris ego Nicolaus Grego Sarcichus sep.
tignus in fantem eadem die natus ex Matka Sparovich et Mar.
gari ta Gjurjevich jugalibus cui in positum fuit nomen Matkaus
Leovantibus latinis Avd dno joanne Lindulich et Bernadina
filia Petri Bogovich

Glagoljica

- Teorije o **postanku** glagoljice mogu se odrediti kao predćirilometodske ili kao ćirilometodske.
- Predćirilometodske dokazuju da je glagoljica nastala prije misija [Svete Braće](#), a ćirilometodske da je nastala u okviru tih misija.
- Jeronimska teorija je predćirilometodska endogena teorija prema kojoj je glagoljicu stvorio [sv. Jeronim](#).
- Ujedno to je prva teorija o postanku glagoljice uopće, ali se ne može svrstati u znanstvene teorije. Katolička crkva priznavala je u srednjem vijeku takvo tumačenje postanka glagoljice te je na temelju toga objavljivala službene dokumente kojima je odobravalala tzv. slavensku liturgiju i objavljivanje knjiga na glagoljici.

Glagoljica- KRIŽ

- Križ je geometrijski lik koji se sastoji od dvije crte ili pruge koje se sijeku pod kutem od 90 stupnjeva.
- Jedan ili obje crte se dijele na pola.
- Križ je jedan od najstarijih ljudskih simbola i koristi se kao simbol u mnogim religijama.

Glagoljica

- Poznato je da postoje dva tipa glagoljice – **obla** i **uglata**.
- Oblu glagoljicu poznavao je sav slavenski svijet.
- Uglatu glagoljicu poznaju samo Hrvati jer nastaje u [13. stoljeću](#), a u već u [12. stoljeću](#) glagoljica ustupa mjesto [ćirlici](#).
- Najstariji glagoljski tekstovi nisu stariji od [10. stoljeća](#).

Glagoljica

- Slovo je naziv za slovo glagoljice i stare ćirilice. Koristilo se za zapis glasa /s/, te kao broj 200. Oblik slova nije objašnjen.
- Moglo pogrešno zaključiti kako je obla glagoljica nastariji glagoljski tip i da su ta dva (obli i uglati) jedini glagoljski tipovi. Neki tekstovi **pisani oblim tipom imaju i nešto uglastije elemente.**

Glagoljica

- Uglata glagoljica tzv.
HRVATSKA
GLAGOLJICA

Glagoljica

Uglata glagoljica

Ɑ	A	1	ⱮⱮ	Đ	30	Ϥ	F	500
ⱬ	B	2	Ɱ	K	40	Ɑ	H	600
ⱮⱮ	V	3	ⱮⱮ	L	50	ϥ	(O)	700
Ɱ	G	4	Ɱ	M	60	Ϧ	(Š)Ć	800
ⱮⱮ	D	5	Ϥ	N	70	ϧ	C	900
Ɱ	E	6	Ϧ	O	80	Ϩ	Č	1000
ⱮⱮ	Ž	7	Ϩ	P	90	ϩ	Š	
Ɱ	Dz	8	ϩ	R	100	Ɱ	(poluglas)	
ⱮⱮ	Z	9	ϩ	S	200	Ɱ	JA, (I)JE	
ϥ	(I)	10	ⱮⱮ	T	300	ϩ	Ju	
Ϧ	I	20	Ϧ	U	400	ⱮⱮ	J	

Glagoljica

Ɱ	az	A	1
Ɑ	buki	B	2
Ɱ	vjedl	V	3
Ɱ	glagolja	G	4
Ɱ	dobrje	D	5
Ɱ	jest	E	6
Ɱ	živjeti	Ž	7
Ɱ	dzjelo	Dz	8
Ɱ	zemlji	Z	9
Ɱ	ize	I	20
Ɱ	derv	I	30
Ɱ	kako	D	30
Ɱ	ljudje	K	40
Ɱ	mitslite	L, Lj	50
Ɱ	naš	M	60
Ɱ		N	70

Ɱ	on	O	80
Ɱ	pakoj	P	90
Ɱ	ret	R	100
Ɱ	slava	S	200
Ɱ	tvrd	T	300
Ɱ	uk	U	400
Ɱ	fri	F	500
Ɱ	hjer	H	600
Ɱ	ot	(O)	700
Ɱ	sta	Č	800
Ɱ	cl	C	900
Ɱ	črv	Č	1000
Ɱ	sa	S	2000
Ɱ	jer	b	
Ɱ	jal	e	
Ɱ	ju	u	
Ɱ	je	J	

Glagoljica

OBLA I UGLATA GLAGOLJICA

Ɱ Ᵽ ⱦ Ⱨ ⱨ Ⱪ ⱪ Ⱬ ⱬ Ɑ Ɱ Ɐ Ɒ ⱱ Ⱳ
ⱳ ⱴ Ⱶ ⱶ ⱷ ⱸ ⱹ ⱺ ⱻ ⱼ ⱽ Ȿ Ɀ
ⱽ Ɀ Ɀ Ɀ Ɀ Ɀ Ɀ Ɀ Ɀ Ɀ Ɀ Ɀ
Ɀ Ɀ Ɀ Ɀ Ɀ Ɀ Ɀ Ɀ Ɀ Ɀ Ɀ

Ɱ Ᵽ ⱦ Ⱨ ⱨ Ⱪ ⱪ Ⱬ ⱬ Ɑ Ɱ Ɐ Ɒ ⱱ Ⱳ
ⱳ ⱴ Ⱶ ⱶ ⱷ ⱸ ⱹ ⱺ ⱻ ⱼ ⱽ Ȿ Ɀ
ⱽ Ɀ Ɀ Ɀ Ɀ Ɀ Ɀ Ɀ Ɀ Ɀ Ɀ Ɀ
Ɀ Ɀ Ɀ Ɀ Ɀ Ɀ Ɀ Ɀ Ɀ Ɀ Ɀ

Glagoljica

- **Trokutasta glagoljica** vjerojatno je u uporabi bila od 9. do 10. stoljeća.
- **Trokutasta glagoljica** ima oka u obliku trokuta koji se uvijek dodiruju, dok **obla** ima okrugla oka koja su i nešto manjih dimenzija stoga je nužno da budu povezana crtama. Crte mogu biti ravne ili zakrivljene.
- **Uglata glagoljica** ima četvrtasta oka koja se također povezuju (ravnim) crtama.

Glajoljica- rasprostranjenost glajoljice na hrvatskom prostoru

- Postoje dokazi da se na hrvatskom prostoru glajoljalo već 925. godine, papa Ivan X. svojim pismima upućenima kralju Tomislavu i splitskom nadbiskupu svjedoči o postojanju "Metodijeve doktrine".
- Najpoznatiji hrvatski glajoljaški spomenik – Baščanska ploča.

Glagoljica- Bašćanska ploča

- **Bašćanska ploča** starohrvatski je [spomenik](#), pisan prijelaznim oblikom [glagoljice](#), oko [1100.](#) godine. Pronađena je [15. rujna 1851.](#) u [crkvi sv. Lucije](#) u [Jurandvoru](#) kod [Baške](#) na otoku [Krku](#), zahvaljujući bašćanskom kleriku Petru Dorčiću.↓

Glagoljica- transliteracija Bašćanske ploče

- **poslušati zvučni zapis**
- Transliteracija B. Fučića:
- a[zъ vъ ime o]tca i s(i)na [i s](ve)tago duha azъ
- opat[ъ] držiha pisahъ se o ledi[n]ě juže
- da zъvъnimirъ kralъ hrъvatъskъi [vъ]
- dni svoję vъ svetuju luciju i sv[edo]-
- mi županъ desim(i)ra krъ[ba]vě mra[tin]ъ vъ l(i)-
- cě pr(i)bъnebža [s]ъ posl[ъ] vin[od](o)lě [ěk](o)vъ v(ъ) o-
- tocě da iže to poreče klъni i bo(g) i bī ap(osto)la i g e-
- van(je)listi i s(ve)taě luciě am(e)nъ da iže sdě žive-
- tъ moli za ne boga azъ opatъ d(o)brovitъ zъ-
- dah crěkъvъ siju i svoeju bratiju sъ dev-
- etiju vъdni kъneza kosъmъta oblاد-
- ajućago vъsu kъrainu i běše vъ tъ dni m-
- ikula vъ točъci [sъ s]vetuju luciju vъ edino
-

Glagoljica- prijevod Bašćanske ploče

- prijevod:
- Ja, u ime Oca i Sina i Svetoga Duha.
- Ja opat Držiha pisah to o ledini koju
- dade Zvonimir, kralj hrvatski,
- u svoje dane svetoj Luciji
- pred svjedocima: županom Desimirom iz Krbave, Martinom iz
- Like, Pribenežom poslanikom iz Vinodola, Jakovom iz otoka.
- Tko to porekne, neka ga Bog prokune i 12 apostola i 4
- evanđelista i sveta Lucija. Amen.
- Da tko ovdje živi, moli za njih Boga.
- Ja opat Dobrovit zidah ovu crkvu sa svoje devetero braće
- U dane kneza Kosmata koji je vladao cijelom Krajinom.
- I u te dane bio je (samostan) sv. Mikule u Otočcu
- sa svetom Lucijom u zajednici.

- ***Bašćanska ploča*** jedan je od najvrednijih spomenika rane hrvatske pismenosti, a datira se u doba oko 1100. godine.
- Izvorno je bila natpis na pregradnoj ploči (pluteus) pregrade koja je dijelila redovnički kor od crkvene lađe u crkvi svete Lucije u Jurandvoru (Baška Draga na otoku Krku).
- Od 1934. smještena je u zgradi Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti.

Glagoljica- tekst Bašćanske ploče

- Tekst *Bašćanske ploče* sadržava:
- 1. invokaciju
- 2. zapis opata Držihe pisan u prvome licu, koji bilježi da je hrvatski kralj Zvonimir „v dni svoje” darovao svetoj Luciji zemlju („ledinu”), te nabraja svjedoke darovanja
- 3. formulu minacije protiv onih koji bi zanijekali darovanje
- 4. obvezu da redovnici sv. Lucije mole za darovatelja (i svjedoke)
- 5. zapis opata Dobrovita, također pisan u prvome licu, koji bilježi da je on s devetero svoje samostanske braće (redovnika) sagradio tu crkvu, pa gradnju datira vremenom kneza Kosmata, koji je vladao cijelom Krajinom
- 6. zapis u kojem se navodi da su u to vrijeme sv. Mikula u Otočcu i sv. Lucija bili ujedinjeni.
- Iz sadržaja se može zaključiti da je tekst sastavljen od dijelova koji nisu svi nastali u istome vremenskom razdoblju, nego u rasponu upravljanja barem dvaju opata, Držihe i Dobrovita. Nije zamislivo postupno klesanje tih sastavnih dijelova teksta u dovršen i postavljen plutej septuma. Stoga B. Fučić pretpostavlja postojanje samostanskoga kartulara koji je poslužio kao sadržajni predložak sastavljaču *Bašćanske ploče*.

- *Bašćanska ploča* kao arheološki spomenik

Bašćanska ploča kameni je spomenik (isklesan bijeli vapnenac) visok 99,5 cm, širok 199 cm, debeo 7.5 – 9 cm i težak oko 800 kg.

- Iz podataka teksta *Bašćanske ploče* zaključujemo da je ona bila klesana poslije smrti kralja Zvonimira (1089. g.) jer opat Držiha o Zvonimirovoj donaciji izvješćuje kao o događaju koji se zbio u prošlosti („v dni svoje”).

Glagoljica- Bašćanska ploča kao jezični spomenik

- Pismo kojim je klesana *Bašćanska ploča* pripada prijelaznomu stupnju iz starije, oble glagoljice u uglatu. Usporedno s glagoljičnima javlja se i nekoliko latiničnih i ćiriličnih slova (I, M, N, O, T, V), a jednaka je pojava zabilježena i na drugim spomenicima hrvatske glagoljice 11. i 12. stoljeća.
- Na jednome mjestu bilježi se znak za prednji nazal *ę* (*svoję*), koji u to doba ima još samo grafijsku vrijednost. U tekstu *Bašćanske ploče* zrcali se čakavski fonološki sustav, a u gramatici i leksiku uočljivo je miješanje i preklapanje čakavskoga i crkvenoslavenskoga idioma.

Glagoljica- spomenik

- Spomenik glagoljici (slovo [az](#)) na vidikovcu Treskavac blizu [Baške](#), rad Ljuba De Karine.

Glagoljica

𐌀

*Misal po zakonu
rimskoga dvora,
22. veljače 1483.*

𐌀

𐌆

*22. veljače - Dan hrvatske
glagoljice i glagoljaštva*

Glagoljica- Missale Romanum Glagolitice

- Prva [knjiga](#) tiskana tim pismom i na hrvatskom jeziku jest [Misal po zakonu rimskoga dvora](#) (*Missale Romanum Glagolitice*) iz [1483.](#), koji je tiskan u [Kosinju](#) u [Lici](#) te se popularno naziva i *Kosinjski misal*.
- Tiskanje je dovršeno 22. veljače 1483. i time su [Hrvati](#) dobili svoju [inkunabulu](#) i to samo 28 god. nakon [Gutenbergova](#) izuma.
- Misal, jest prva knjiga tiskana nelatiničnim slovima.
- Misal se i danas smatra naljepšom tiskanom glagoljskom knjigom, a raskoš svjedoči o ekonomskoj i intelektualnoj moći popova glagoljaša jer u to vrijeme nije bilo lako pripremiti i tiskati knjigu i to u domaćoj tiskari.

Glagoljica- Dan hrvatske glagoljice i glagoljaštva

- Dana 22. veljače obilježavamo Dan hrvatske glagoljice i glagoljaštva, spomendan Republike Hrvatske koji je Hrvatski sabor prije 3 godine (2019.) proglasio službenim.
- Hrvatska glagoljica je povijesno hrvatsko pismo, nezaobilazni simbol nacionalnog identiteta i višestojetne uljudbe, na temelju kojega smo i danas prepoznati u Europi i svijetu.

Hvala na pažnji!

